

Ochrana pred praním špinavých peňazí v kontexte novej právnej úpravy v Európskej únii

Mezinárodní vědecká a odborná konference

Oktober 8/2015

Bratislava, Loft Hotel, Slovenská republika

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ing. Josef **Budík**, CSc.

JUDr. Ing. Otakar **Schlossberger**, Ph.D.,

Katedra financí, **Vysoká škola finanční a správní**

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Obsah:

Úvod

- 1) Převzatá identifikace a její otázky
- 2) Přenesená identifikace a nový občanský zákoník
- 3) Identifikace provedená distančním způsobem
- 4) Proces zjednodušené identifikace
- 5) Vliv IV. směrnice na identifikaci

Resumé

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Úvod

Tento příspěvek byl vytvořen jako dílčí výstup z projektu Ministerstva vnitra ČR realizovaného Vysokou školou finanční a správní, z.ú., Katedrou financí pod názvem „Zvýšení účinnosti postupů a opatření při odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti a zamezení financování zločineckých struktur v sektoru poskytovatelů finančních služeb“, ev. č. VG 20122014087, jež byl ukončen v roce 2014 a navazuje na projekt „Nové postupy a metody finančního šetření, zajišťování majetku a identifikace legalizace výnosů z trestné činnosti“ v rámci Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2010-2015, s evidenčním číslem VF 20142015038

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ad 1) Převzatá identifikace a její otázky

- Identifikace byla provedena jinou povinnou osobou a třetí strana tedy předpokládá v dobré víře, že její subjekt – klient – prošel řádným identifikačním procesem v původním subjektu.
- Jedná se zejména o banky a spořitelny a úvěrní družstva (tzv. úvěrové instituce), dále pak osoby označené zákonem jako finanční instituce.
- Registrované, resp. licencované subjekty vs. neregistrované (např. leasingové společnosti, nebankovní poskytovatelé úvěrů apod.)

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

- Rizikovější situaci lze spatřovat tehdy, pokud budu finanční instituce stát v roli té, která má údaje o svém klientovi poskytnout – pozor na mail nebo telefon. Ideální je SWIFT nebo datová zpráva nebo ověření údajů orgánem k tomu určeným (notář).
- Proto lze konstatovat, že při komunikaci mezi dvěma finančními institucemi bude jisté riziko protistrany existovat vždy s tím, že u registrovaných finančních institucí u ČNB nebo podobného orgánu státní správy v zahraniční bude riziko o něco nižší.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

- S převzatou identifikací dále souvisí skutečnost, že finanční instituce převzala identifikační údaje, u kterých se následně zjistí, že byly falešné, nepravé, nebo že se týkaly úplně jiné osoby (např. zneužití osobní údaje jiné fyzické osoby). Zákon o AML sice pamatuje v § 11 odst. 3 na to, že pokud povinná osoba má pochybnosti o správnosti údajů, nepřevzme je.
- A bude mít pochybnosti? Nicméně za ně odpovídá jako by identifikaci provedla sama.
- Proto se nabízí otázka – **stojí to za to?**

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ad 2) Přenesená identifikace a nový občanský zákoník

- Novou otázkou po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku může být skutečnost, že je možné uzavírat jakékoliv smlouvy bez požadavku na její formální projev – písemnou formu.
- Lze očekávat, že praxe bude vycházet nadále ze zavedených a osvědčených metodických postupů, kdy smlouvy mají písemnou formu i tehdy, i když to zákon přímo nevyžaduje.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ad 3) Identifikace provedené distančním způsobem

- Identifikace provedená distančním způsobem je **formou převzaté identifikace**.
- Krátce lze shrnout, že se jedná o povinnost klienta vytvořit věrnou kopii svého průkazu totožnosti a tuto kopii zaslat nové finanční instituci a následně provést první platbu vůči nově otevřenému platebnímu nebo jemu na roveň postavenému účtu u této finanční instituce z nějaké úvěrové instituce (tzn. jen z banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, nikoliv z účtu platební instituce) a z dokladů (dokumentů) o tomto účtu vytvoří kopie, které opět zašle dané finanční instituci.
- Tuto skutečnost lze vyhodnotit jako velmi rizikovou.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ad 4) Proces zjednodušené identifikace

- Základem pro realizaci řádného procesu boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu je řádná identifikace klienta.
- Identifikační znaky – viz zákon o AML.
- Původní zákon, který pojednával o boji proti praní špinavých peněz do roku 2008, stanovil jednodušší identifikační znaky. Jednalo se pouze u osob fyzických o:
 - jméno a příjmení
 - adresu
 - a rodné číslo nebo datum narození, příp. identifikační číslo.
- Jenže takto se již identifikace nemůže provádět, ani u jednoduchých bezrizikových obchodů.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

- Zákon sice připouští celou řadu výjimek z procesu identifikace, které jsou uvedeny taxativně v ustanovení § 13. Praxe však může přinést situace, které lze jen těžko podřadit pod některý z uvedených důvodů a pokud ano, tak příslušná finanční instituce, zejména banka, se může vystavovat vyšším rizikům tím, že neprovedla řádnou identifikaci ve smyslu zákona.
- O jaké produkty či služby se může jednat? Jedná se zejména o složení hotovosti na účet třetí osobou, ale mohou to být i další služby, kde se dnes vyžaduje identifikace podle zákona a jen obtížně osoby povinné, zejména banky, aplikují výjimky umožněné právě ustanovením § 13 zákona. Zkrátka si to „nerisknou“.
- Proto by bylo vhodné u vybraných obchodů s ohledem na IV. směrnici stanovit možnost tzv. zjednodušené identifikace, která by nebyla v rozporu s požadavkem na tzv. zjednodušenou hloubkovou kontrolu klienta.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Ad 5) Vliv IV. směrnice na identifikaci

- Směrnice EP a Rady (EU) č. 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu přímo o identifikaci subjektů nehovoří.
- Hovoří však o identifikaci rizik spojených s možností praní peněz s přihlédnutím k tzv. rizikovým faktorům jako jsou faktory týkající se klientů, zemí apod.
- Text IV. směrnice necharakterizuje, jak by mělo být provedeno ověření totožnosti klienta, zmiňuje však jeho ověření podle dokumentů nebo dokonce informací získaných ze spolehlivých a nezávislých zdrojů

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

- IV. směrnice však ve svém článku 25 hovoří o možnosti spoléhat při realizaci hloubkové kontroly klienta na třetí strany, zdůrazňuje však, že konečná odpovědnost za splnění požadavků na její správné provedení zůstává na povinné osobě, která by měla tuto kontrolu sama provést. Tím nepřímo umožňuje nadále používat již výše zmiňovanou **převzatou identifikaci**, avšak se zdůrazněním odpovědnosti subjektu, který se rozhodl této možnosti využít. **O identifikaci subjektů prováděnou distančním způsobem IV. směrnice přímo nepojednává.**
- IV. směrnice připouští ve svém článku 15 an. tzv. **zjednodušenou hloubkovou kontrolu klienta**, blíže však nerozvádí, jakým způsobem tuto kontrolu provádět a ponechává na členském státě, jak tuto kontrolu zajistí.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Resumé

- Bylo konstatováno, že na základě praktických zkušeností by bylo vhodné omezit nebo zcela zrušit možnost převzaté identifikace nebo identifikace provedené distančním způsobem, a to zejména pro finanční subjekty, které nejsou bankami.
- Lze doporučit, aby došlo při transpozici IV. směrnice bylo umožněno realizovat u vybraných obchodů tzv. zjednodušenou identifikaci.

Problematika převzaté identifikace a identifikace provedené distančním způsobem

Děkujeme Vám za pozornost.

Josef Budík

Otakar Schlossberger

Vysoká škola finanční a správní, z. ú.

Praha, Czech Republic

josef.budik@mail.vsfs.cz

otakar.schlossberger@vsfs.cz

